



บทที่ 1

ความหมายของปรัชญาใน Tractatus Logico - Philosophicus

ความหมายและหน้าที่ของปรัชญาในประวัติปรัชญา

ในการศึกษาความหมายและหน้าที่ของปรัชญาในประวัติปรัชญาตะวันตกสมัยแรก ๆ ประมาณศตวรรษที่ 5 ก่อนคริสตกาล เราพบว่านักปรัชญาในสมัยนั้นไม่มีใครได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้โดยตรง แต่อย่างไรก็ตามเราสามารถรู้ความคิดของนักปรัชญาเหล่านั้นเกี่ยวกับความหมายและหน้าที่ของปรัชญาได้โดยการศึกษา ระบบความคิดของนักปรัชญาแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่ม เพราะระบบความคิดนั้นย่อมเป็นการแสดงออกของความคิดเกี่ยวกับความหมายและหน้าที่ของปรัชญาที่นักปรัชญาผู้นั้นกำหนดขึ้น ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด เช่น กลุ่มนักปรัชญาสมัยก่อนโสกราตีส ที่รู้จักกันในนามว่าพวกอะตอมิสต์ (atomists) นักปรัชญาสำนักนี้ตีความหมายของปรัชญาในทวินองเป็นการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับสภาพที่แท้จริงของโลก ดังนั้น จึงถือว่าหน้าที่ของปรัชญา คือ การตอบคำถามเกี่ยวกับสภาพที่แท้จริงของโลก เมื่อเป็นเช่นนี้จึงมีผลให้นักปรัชญาอะตอมิสต์ให้ความสนใจเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ ในโลกว่าเกิดขึ้นและดับไปได้อย่างไร และสิ่งใดคือสิ่งที่คงอยู่นิรันดรท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ปรัชญาของนักปรัชญาในกลุ่มนี้จึงเป็นการอธิบายและชี้ให้เห็นสิ่งที่ประกอบขึ้นมาเป็นโลก ซึ่งได้แก่สสาร สสารเท่านั้นที่ยังคงภาวะอยู่เป็นนิรันดร นักปรัชญาอะตอมิสต์ถือว่า ถ้าแบ่งวัตถุออกไปเรื่อย ๆ ในที่สุดจะถึงหน่วยที่แบ่งแยกไม่ได้ที่เรียกว่าปรมาณู (atom) ปรมาณูจึงเป็นองค์ประกอบสูงสุดของสสาร ปรมาณูมีจำนวนอนันต์และเล็กจนมิอาจรู้ได้ด้วยอายตนะ ปรมาณูเป็นสิ่งที่เข้ามารวมกันและแยกจากกันได้

อีกตัวอย่างหนึ่ง คือ โสกราตีส (Socrates) สำหรับนักปรัชญาผู้นี้ ปรัชญาหมายถึงวิธีการหรือกิจกรรมในการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับตัวเอง ดังนั้น โสกราตีสจึงไม่ได้ตั้งระบบปรัชญาขึ้นมาเช่นนักปรัชญาคนอื่น งานของโสกราตีสที่เราทราบจากเพลโต (Plato)

ขอบเขตของการศึกษาแบ่งเป็นลำดับขั้น ดังนี้

1. การศึกษาความหมายและหน้าที่ของปรัชญาตะวันตกสมัยก่อนหน้าวิคต์ เกนส์ไตน์ ที่ปรากฏในงานเขียนของนักคิดในสมัยนั้น การศึกษานี้มีความประสงค์ที่จะช่วยให้เราเข้าใจความคิดของวิคต์ เกนส์ไตน์มากยิ่งขึ้น และมองเห็นวิวัฒนาการของความคิดนี้ในปรัชญาตะวันตก
2. ศึกษาความหมายและหน้าที่ของปรัชญาตามทัศนะของวิคต์ เกนส์ไตน์โดยละเอียดจากผลงานสำคัญที่ตีพิมพ์เรียบร้อยแล้ว 2 เล่ม คือ Tractatus Logico - Philosophicus และ Philosophical Investigations
3. เปรียบเทียบและวิเคราะห์ความหมายและหน้าที่ของปรัชญาตามทัศนะของวิคต์ เกนส์ไตน์ ในผลงานทั้งสองเล่มที่กล่าวแล้ว และประเมินอิทธิพลความคิดของ วิคต์ เกนส์ไตน์ ที่มีต่อการเคลื่อนไหวทางปรัชญาปัจจุบัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

การศึกษาคิดของ วิคต์ เกนส์ไตน์ เกี่ยวกับความหมายและหน้าที่ของปรัชญา จะให้ประโยชน์ ดังนี้

1. ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่ ความหมาย และวิธีการของปรัชญาตามทัศนะของ วิคต์ เกนส์ไตน์ อย่างลึกซึ้ง ความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้อาจมีส่วนในการช่วยแก้ปัญหาปรัชญาที่เกิดขึ้นแล้วในประวัติปรัชญา และช่วยแก้ปัญหาอื่น ๆ ทางด้านความคิด (conceptual problems)
2. ทำให้มองเห็นอิทธิพลความคิดของ วิคต์ เกนส์ไตน์ ที่มีต่อปรัชญาตะวันตกสมัยปัจจุบันสาขาต่าง ๆ เช่น ปรัชญาวิเคราะห์ ปรัชญาภาษา และปรัชญาศาสนา เป็นต้น



ความสำคัญของ เรื่อง

ปัญหาปรัชญาที่สำคัญและน่าสนใจศึกษามีอยู่หลายปัญหา และในจำนวนปัญหาเหล่านั้น ความหมายและหน้าที่ของปรัชญา (meaning and function of Philosophy) เป็นปัญหาหนึ่งที่นักศึกษาควรรู้ให้ละเอียดลึกซึ้งยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะว่าเราจะเข้าใจระบบความคิดของนักปรัชญาคนใดคนหนึ่งหรือวิวัฒนาการของปรัชญาได้ก็ ถ้าเราเข้าใจความหมายและหน้าที่ของปรัชญาที่แสดงออกมาในระบบปรัชญาเหล่านั้น หรือในวิวัฒนาการของปรัชญา จากการศึกษาประวัติปรัชญาตะวันตก เราจะเห็นได้ว่า ลุดวิก วิทท์เกินสไตน์ (Ludwig Wittgenstein) เป็นนักปรัชญาที่มีอิทธิพลต่อวิวัฒนาการของปรัชญาสมัยปัจจุบันมากคนหนึ่ง และเป็นคนที่สนใจศึกษาค้นคว้าเรื่องความหมายและหน้าที่ของปรัชญาอย่างจริงจัง

ความมุ่งหมายในการศึกษา

ในวิทยานิพนธ์นี้ผู้เขียนมีความมุ่งหมายสำคัญที่จะศึกษาความคิดของ วิทท์เกินสไตน์ ที่เกี่ยวกับความหมายและหน้าที่ของปรัชญา การศึกษานี้เป็นการวิเคราะห์และเปรียบเทียบความคิดดังกล่าว ซึ่งปรากฏในผลงานที่สำคัญ 2 เรื่อง ของวิทท์เกินสไตน์ คือ Tractatus Logico - Philosophicus และ Philosophical Investigations นอกจากนี้ในการวิเคราะห์ดังกล่าวผู้เขียนจะพยายามตรวจสอบคู่อิทธิพลของความคิดที่มีต่อขบวนการเคลื่อนไหวทางปรัชญาสมัยปัจจุบัน

วิธีการศึกษาและขอบเขตของการศึกษา

ลักษณะสำคัญของวิธีการศึกษาที่ผู้เขียนใช้วิเคราะห์ความคิดของวิทท์เกินสไตน์ เกี่ยวกับความหมายและหน้าที่ของปรัชญา ประกอบด้วย การอธิบาย (explanation) การตีความ (interpretation) และการวิจารณ์ (appraisal) .

ประกอบไปด้วยการสนทนาโต้ตอบ (dialogue) ในหัวข้อต่าง ๆ¹ ความคิดของโสกราตีสนี้แตกต่างจากความคิดของอริสโตเติล (Aristotle) สำหรับอริสโตเติล ปรัชญาเป็นแหล่งรวมความรู้สาขาต่าง ๆ ดังนั้น หน้าที่ของปรัชญาจึงเป็นการแสวงหาความรู้ในก้านต่าง ๆ เช่น จริยศาสตร์ รัฐศาสตร์ ตรรกวิทยา เมตาฟิสิกส์ ฯลฯ

ตัวอย่างที่ยกขึ้นมาข้างนี้ชี้ให้เห็นว่าทัศนะเกี่ยวกับความหมายและหน้าที่ของปรัชญาที่แตกต่างกันย่อมมีส่วนให้ระบบความคิดทางปรัชญาของนักปรัชญาเหล่านั้นแตกต่างกันไปด้วย แต่อย่างไรก็ตามจากการวิเคราะห์ข้อถกเถียงและการอภิปรายต่าง ๆ เหล่านี้ รวมทั้งการศึกษาประวัติวิวัฒนาการของปรัชญาตะวันตกที่ผ่านมา เราอาจสรุปได้ว่าปรัชญา มีความหมายและหน้าที่พื้นฐานอยู่ 2 ประการด้วยกันคือ

1. หน้าที่ของปรัชญา คือ การแสวงหาคำตอบเกี่ยวกับธรรมชาติของจักรวาล มนุษย์และสังคม และความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ถ้ามองหน้าที่ของปรัชญาจึงเป็นการสร้างและอธิบายลักษณะรวม ๆ เกี่ยวกับจักรวาลชีวิตและสังคม เช่น การตอบปัญหาเมตาฟิสิกส์ จริยธรรม และอุดมการณ์ทางการเมือง รวมทั้งปัญหาด้านคุณค่าและการมีอยู่ของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมิใช่ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ จากการศึกษาประวัติปรัชญาตะวันตกจะพบว่าความคิดเหล่านี้ เป็นวิวัฒนาการที่สืบต่อกันมา แม้ว่าจะมีความแตกต่างกันไปบ้างก็ตาม ดังนั้น ปรัชญาในความหมายนี้จึงมีเนื้อหาเป็นของตนเองที่เราสามารถศึกษาค้นคว้าได้

2. หน้าที่ของปรัชญาอีกประการหนึ่ง คือ การวิพากษ์วิจารณ์และตรวจสอบพื้นฐานความเชื่อของนักปรัชญาต่าง ๆ ที่สร้างทัศนะเกี่ยวกับโลกและชีวิต กล่าวคือ พยายามตรวจสอบข้อความที่นักปรัชญาในความหมายแรกใช้อธิบายทัศนะเกี่ยวกับจักรวาลและมนุษย์ว่ามีความหมายหรือไม่ นอกจากนั้น ปรัชญาในความหมายนี้ยังมีหน้าที่วิพากษ์วิจารณ์ข้อความใน

1 ผู้สนใจวิธีการทางปรัชญาของโสกราตีส โปรดดูเรื่อง อโปโลเกีย (Apologia)



วิชาการสาขาต่าง ๆ ด้วย เช่น ข้อความในวิชาประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ฯลฯ โดยการวิเคราะห์ข้อความเหล่านั้นว่ามีความหมายหรือไม่ มีความกระจ่างมากน้อยเพียงใด และกำหนดขอบเขตของวิชาการดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ปรัชญาในความหมายประการหลังนี้จึงไม่มีเนื้อหาเป็นของตนเอง แต่เป็นวิธีการ (Method) และมีหน้าที่วิพากษ์วิจารณ์และวิเคราะห์เนื้อหาวิชาการสาขาต่าง ๆ

ความหมายของปรัชญาใน Tractatus Logico - Philosophicus

เมื่อได้วิเคราะห์ความคิดของวิตต์เกินสไตน์เกี่ยวกับความหมายของปรัชญาในหนังสือเรื่อง Tractatus Logico - Philosophicus แล้ว เราจะพบว่าวิตต์เกินสไตน์เน้นให้เห็นว่าหน้าที่สำคัญของปรัชญามีโทษการค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปของโลกที่เราอาศัยอยู่ ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าความคิดนี้แตกต่างจากความคิดของนักปรัชญาสมัยกรีกโบราณ เช่น เทเลส (Thales) ที่มีความเห็นว่าปรัชญาคือการแสวงหาสภาพที่แท้จริงของโลก² วิตต์เกินสไตน์ เชื่อว่า การค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับสภาพหรือความเป็นไปของโลก เป็นหน้าที่ของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ³ เพราะวิทยาศาสตร์มีวิธีการแสวงหาความรู้ดังกล่าว

2 ผู้ที่สนใจศึกษาปรัชญากรีกโบราณ ดู Walter Kaufmann (ed.), Philosophic Classics Vol. I : Thales to Ockham (2d. ed.; Englewood Cliffs : Prentice Hall, 1968)

และ John Burnet, Greek Philosophy: Thales to Plato (London : Macmillan and Co. Ltd., 1960)

3 วิทยาศาสตร์ธรรมชาติแบ่งออกเป็น ชีววิทยา เคมี ฟิสิกส์ ปรากฏละเอียดใน V. Lawrence Parsegian, and Others (comps.), Introduction to Natural Science Part One : The Physical Science (New York : Academic Press Inc., 1968)

ที่เหมาะสมกว่าวิธีการของปรัชญา⁴ นอกจากนั้น วิทยาศาสตร์ยังมีเครื่องมือที่พิสูจน์ได้ว่าสิ่งใดสามารถพิสูจน์ให้เห็นจริงได้โดยประสบการณ์ของเรา และสิ่งใดเป็นสิ่งที่ไม่สามารถพิสูจน์ให้เห็นจริงได้ วิทคต์เกนสไตน์คิดว่าการใช้เหตุผลวิเคราะห์อย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ เพราะทำให้เกิดทฤษฎีต่าง ๆ ขึ้นมามากมายซึ่งเราไม่ อาจคัดลिनได้ว่าทฤษฎีใดใช้ได้หรือใช้ไม่ได้ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์จึง เป็นความรู้ที่ได้รับการทดสอบมาดีพอสมควรแล้ว นักปรัชญาจึงไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องนี้ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าปรัชญาไม่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ สาขาใดสาขาหนึ่งในค่านเนื้อหา⁵ อย่างไรก็ตามก็มีข้อที่น่าสัง เเกตประการหนึ่งที่ควรกล่าวถึง คือ แม้ว่าใน Tractatus Logico - Philosophicus นี้ วิทคต์เกนสไตน์จะเน้นความสำคัญของวิทยาศาสตร์เป็นอย่างมาก และจำกัดหน้าที่ของปรัชญา แต่มิได้หมายความว่าในความคิดของวิทคต์เกนสไตน์ปรัชญาจะไม่มีความสัมพันธ์กับวิทยาศาสตร์เสียเลย ในทัศนะของวิทคต์เกนสไตน์นั้น ถึงแม้ว่าวิธีการของความคิดทางปรัชญาจะแตกต่างจากวิธีการของวิทยาศาสตร์อยู่บ้าง แต่ก็สามารถจะเป็นประโยชน์แก่วิทยาศาสตร์ในค่านช่วยให้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มี

4 โดยทั่วไปแล้ววิธีการทางวิทยาศาสตร์ ในการแสวงหาความรู้ จะต้องประกอบด้วยลำดับขั้น 4 ประการ ดังนี้

1. ตั้งสมมุติฐานในเรื่องที่ต้องการศึกษา
2. รวบรวมข้อมูลโดยปราศจากอคติ
3. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ออกมา
4. ค้นหาวิธีต่าง ๆ ที่จะพิสูจน์ หรือทดลองข้อสมมุติฐานนั้น แล้วสรุปเป็นกฎเกณฑ์ออกมา

5 Ludwig Wittgenstein, Tractatus Logico - Philosophicus, Trans. D.F.Pears & B.F. McGuinness (London : Routledge & Kegan Paul Ltd., 1961), p.49, no.4.111

ความกระจ่างมากขึ้น ทั้งนี้ เพราะวิธีการทางปรัชญาที่วิคต์เกนส์ไคน์พูดถึงนี้หมายถึง วิธีการวิเคราะห์ทางตรรกวิทยา (logical analysis) วิคต์เกนส์ไคน์เชื่อว่าวิธีนี้จะสามารถวิเคราะห์เนื้อหาของวิทยาศาสตร์ได้⁶ และนับว่าเป็นการกำหนดขอบเขตความรู้ทางวิทยาศาสตร์สำหรับวิคต์เกนส์ไคน์ นักวิทยาศาสตร์ไม่ควรแสวงหาความรู้ประเภทที่ไม่อาจตัดสินด้วยประสบการณ์ได้ว่าจริงหรือเท็จ เช่น ความรู้ทางศาสนา หรือ วิทยาศาสตร์ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าข้อความต่าง ๆ ทางวิทยาศาสตร์เป็นข้อความชนิดเดียวที่เราสามารถวินิจฉัยได้ว่าจริงหรือเท็จ เพราะข้อความเหล่านั้นเป็นข้อความที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริง

เมื่อเราทำตามวิคต์เกนส์ไคน์ ในการแยกปรัชญาออกจากวิทยาศาสตร์อย่างชัดเจน เช่นนี้ เราก็จะเข้าใจได้ว่าการที่มีผู้พยายามให้ปรัชญาตอบคำถามเกี่ยวกับสภาพของโลก หรือสร้างทฤษฎีต่าง ๆ นั้น จึงไม่ใช่หน้าที่ที่แท้จริงของปรัชญา ความคิดเช่นนี้อาจทำให้เรากคิดว่าปรัชญาไม่มีความสำคัญก็ได้ แต่เมื่อเราวิเคราะห์ความคิดดังกล่าวให้ลึกซึ้งแล้ว เราก็จะเห็นว่า หน้าที่สำคัญที่สุดของปรัชญานั้นไม่ได้อยู่ที่การพยายามตอบปัญหาเกี่ยวกับสภาพที่แท้จริงของโลก

6 แม้ว่าการที่วิคต์เกนส์ไคน์เห็นความสำคัญของวิทยาศาสตร์ และมีทัศนะที่ปฏิเสธเมตาฟิสิกส์ เนื่องจากเห็นว่า เป็นสิ่งที่ไม่สามารถตัดสินด้วยประสบการณ์ได้ว่าจริงหรือเท็จ จะคล้ายคลึงกับความคิดของกลุ่มนักคิดที่มีชื่อเรียกว่า Positivist หรือพวก Vienna Circle ก็ตาม แต่วิคต์เกนส์ไคน์แตกต่างจากนักคิดกลุ่มนี้ เพราะว่ามันคิดกลุ่มนี้พยายามทอนข้อความต่าง ๆ ของทุกวิชาให้เป็นข้อความทางวิทยาศาสตร์สาขาฟิสิกส์ เพราะเชื่อว่าข้อความในวิชานี้ตรงกับสภาพที่แท้จริงของโลก ส่วนวิคต์เกนส์ไคน์พยายามใช้ปรัชญา เพื่อช่วยให้ข้อความทางวิทยาศาสตร์กระจ่างขึ้นเท่านั้น (ผู้สนใจจะศึกษาความคิดของนักคิดกลุ่ม Vienna Circle โปรดดู A.J. Ayer (ed.), Logical Positivism (New York : The Free Press, c 1971) และ Leszek Kolakowski Positivist Philosophy, Trans. Norbert Guterman (Harmondsworth : Penguin Book Ltd., 1972)

แต่เป็นการตั้งคำถามและวิพากษ์วิจารณ์ความรู้สาขาต่าง ๆ เพราะฉะนั้น ปรัชญาจึงเป็นกิจกรรม (activity) ⁷ วิคต์เกนส์ไคน์เน้นเรื่องนี้ในหนังสือชื่อ Tractatus Logico - Philosophicus หนังสือเล่มนี้แสดงให้เห็นว่าปรัชญาไม่ได้มีเนื้อหาเป็นของตนเอง แต่เป็นวิธีการวิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาของวิชาต่าง ๆ ซึ่งรวมทั้งปรัชญากด้วย การที่วิคต์เกนส์ไคน์กล่าวว่าปรัชญาไม่มีเนื้อหาเป็นของตนเองนั้น มิได้หมายความว่าปรัชญาประกอบด้วยประโยคที่มีแค่โครงสร้างแต่ปราศจากเนื้อหา วิคต์เกนส์ไคน์หมายความว่าเนื้อหาของปรัชญานั้นได้มาจากวิชาสาขาอื่น วิคต์เกนส์ไคน์เน้นเรื่องนี้เพราะถือว่าปรัชญาไม่ได้ประกอบด้วยทฤษฎีที่อธิบายเรื่องต่าง ๆ เหมือนนักปรัชญาสมัยก่อนหน้านั้น เช่น "ทฤษฎีแบบ" (Form) ของเพลโต หรือความคิดเรื่อง "โมนาด" (Monad) ของไลบ์นิซ (Leibniz) เป็นต้น วิคต์เกนส์ไคน์ไม่ต้องการให้หนังสือ Tractatus Logico - Philosophicus ประกอบด้วยข้อความที่มีความสัมพันธ์กันเป็นทฤษฎีเพื่ออธิบายสิ่งหนึ่งสิ่งใด เพราะถือว่าปรัชญาเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่ง กิจกรรมที่พูดถึงนี้ คือวิธีการที่จะทำให้มนุษย์เรามีความคิดได้อย่างถูกต้องและชัดเจน รู้ว่าสิ่งใดควรคิดและสิ่งใดไม่ควรคิด ดังนั้น จะเห็นว่าหนังสือเล่มนี้ของเขาไม่ได้ประกอบด้วยสิ่งที่เรียกกันว่า "ข้อความทางปรัชญา" (Philosophical proposition) ⁸ ซึ่งในสมัยก่อนหมายถึงข้อความที่ให้ความรู้ต่าง ๆ เพื่อการศึกษา เช่นเรื่องเกี่ยวกับโลกหรือเกี่ยวกับชีวิต ยกตัวอย่างเช่น ในหนังสือชื่อ Critique of Pure Reason

7 Op.cit. p. 49. no. 4.112

8 Loc.cit. วิคต์เกนส์ไคน์แยก "ประโยค" (sentence) อกจาก "ข้อความ" (Proposition) ออกจากกันดังนี้ คือ "ประโยค" คือ การเรียงคำเข้าด้วยกันมีความสัมพันธ์ระหว่างคำด้วยหลักไวยากรณ์ ส่วน "ข้อความ" คือ ความหมายของประโยคซึ่งหมายถึงความคิดที่เราแสดงออกมาโดยอาศัย "ประโยค" ตามหลักไวยากรณ์เป็นเครื่องมือในการแสดงออก



ของอิมมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant) เป็นต้น ในหนังสือนี้คานท์ต้องการอธิบายกระบวนการคิดและขอบเขตของความรู้ของมนุษย์ วิคตฺเกนสไตน์มีความเห็นว่าข้อความในหนังสือดังกล่าว เป็น "ข้อความทางปรัชญา" ซึ่งเป็นข้อความที่ไม่เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ส่วนหนังสือ Tractatus Logico - Philosophicus นั้นประกอบด้วยข้อความที่อธิบายและเสนอแนะวิธีที่จะช่วยให้ความคิดและข้อความในวิชาอื่น ๆ กระจ่าง ควดยเหตุนี้เองหนังสือเล่มนี้ของวิคตฺเกนสไตน์จึงแตกต่างจากหนังสือปรัชญาอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ดีวิคตฺเกนสไตน์ให้ความเห็นว่า

... ใครก็ตามที่เข้าใจซาพูเจอร์ [วิคตฺเกนสไตน์] เมื่อเขาได้ใช้ข้อความเหล่านั้น [ข้อความใน Tractatus Logico - Philosophicus] เป็นเครื่องมือก้าวไปสู่ความเข้าใจเรื่องอื่น ๆ แล้ว เขาก็จะตระหนักได้ในที่สุดว่าข้อความเหล่านั้นเป็นข้อความที่ไม่ควรยึดถือเป็นหลัก [เซนตเซน?] ⁹

เมื่อวิคตฺเกนสไตน์ยอมรับว่าข้อความในหนังสือเล่มนี้เป็นเพียงเครื่องมือที่จะช่วยให้ความคิดของเรากระจ่างขึ้น ปัญหาจึงมีอยู่ว่าข้อความเหล่านั้นมีความสำคัญเท่านั้นเอง หรือ ถ้าเราพิจารณาอย่างถ่องแท้จะพบว่าถึงแม้ข้อความของวิคตฺเกนสไตน์จะเป็นสิ่งที่หลายคนคิดว่าไร้สาระ เพราะไม่ได้ให้คำอธิบายความรู้ใด ๆ เพิ่มขึ้นเลยก็จริง แต่เมื่อเราพยายามเข้าใจข้อความเหล่านั้นแล้วจะเห็นว่าข้อความนั้นเป็นเพียงข้อเสนอแนะมีใช้คำสอนที่เป็นระบบสำหรับยึดถือข้อความดังกล่าวให้ประโยชน์แก่เราในข้อที่เราสามารถใช้เป็นบันไดก้าวไปสู่ความเข้าใจเรื่องอื่น ๆ บุคคลที่ทำตามวิธีการดังกล่าวแล้วต้องไม่มีคัมม์อยู่กับข้อความที่อธิบาย

9 Ibid. p.151. no.6.54 "... anyone who understands me eventually recognizes them as nonsensical, when he has used them - as step - to climb up beyond them."

วิธีการนั้น¹⁰ เพราะถ้ายังยึดมั่นอยู่กับข้อความ ข้อความเหล่านั้นก็จะกลายเป็นระบบคำสอนเกี่ยวกับปรัชญาไป เมื่อเป็นเช่นนี้ก็จะเหมือนกับหนังสือปรัชญาทั่ว ๆ ไปดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

เท่าที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่าจุดมุ่งหมายของวิคต์ เกนส์ไคน์ในการเขียนหนังสือเล่มนี้ก็คือ เพื่อเสนอวิธีการที่จะทำให้มนุษย์รู้จักคิดได้อย่างกระจ่าง มีความเข้าใจขอบเขตของความคิด การกำหนดขอบเขตของความคิดเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะว่าจะช่วยให้เรารู้ว่าเราสามารถคิดสิ่งใดได้บ้าง และสิ่งใดบ้างที่เราไม่อาจคิดได้¹¹ ปัญหาที่น่าสนใจก็คือ อะไรเป็นสิ่งที่วิคต์ เกนส์ไคน์ถือว่าเรา "คิด" ได้ ใน Tractatus Logico - Philosophicus วิคต์ เกนส์ไคน์อธิบายไว้ว่า "สิ่งที่นำมาคิดได้ต้องสามารถคิดได้อย่างกระจ่าง สิ่งที่น่ามาคิดว่าได้ต้องสามารถกล่าวได้อย่างกระจ่าง"¹² คำสำคัญในข้อความนี้ก็คือคำว่า "กระจ่าง" (clearly) วิคต์ เกนส์ไคน์เน้นสิ่งนี้เพราะเขาถือว่าสิ่งใดก็ตามที่เราสามารถคิดได้อย่างกระจ่าง สิ่งนั้นเป็นสิ่งที่นำมาอภิปรายหรือโต้แย้งกันได้¹³ และมีข้อยุติอย่างเด็ดขาด เนื่องจากเรามีวิธีตัดสินข้อโต้แย้งเหล่านั้นโดยการเทียบดูว่าตรงกับข้อเท็จจริงหรือไม่ ส่วนเรื่อง

10 Loc.cit. no. 6.541

11 Ibid. p. 49. no. 4.114

12 Ibid. p. 51. no. 4.116 "Everything that can be thought at all can be thought clearly. Everything that can be put into word can be put clearly."

13 ความคิดเช่นนี้คล้ายกับความคิดของเรอเน เดการ์ต (René Descartes) ในหนังสือ Meditation II ที่กล่าวว่าสิ่งที่ควรคิด คือ สิ่งที่กระจ่างและชัดเจน

ที่เราคิดไม่ได้ คือ เรื่องเมตาฟิสิกส์ "... เมื่อโลกก็ตามที่มีผู้ต้องการกล่าวเรื่องเมตาฟิสิกส์ เราต้องแสดงให้เห็นว่าข้อความที่เขากล่าวออกมานั้นไม่มีความหมาย"¹⁴ เพราะว่า วิคต์เกนสไตน์เห็นว่าเรื่องเมตาฟิสิกส์เป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ซึ่งวิคต์เกนสไตน์ถือว่าเป็นสิ่งที่ให้ความหมายแก่ความคิด ดังนั้น เราจึงไม่มีวิธีการตัดสินว่าข้อความทางเมตาฟิสิกส์ดังกล่าวถูกต้องตรงตามข้อเท็จจริงหรือไม่ เหตุที่วิคต์เกนสไตน์กล่าวว่าเมตาฟิสิกส์เป็นเรื่องที่คิดไม่ได้นั้น เนื่องจากเราไม่สามารถคิดเรื่องนี้ได้อย่างกระจ่างนั่นเอง นอกจากข้อความทางเมตาฟิสิกส์แล้ว ข้อความทางจริยศาสตร์และข้อความเกี่ยวกับความตายก็เป็นข้อความที่เราไม่อาจกล่าวได้เช่นเดียวกัน วิคต์เกนสไตน์มีความเห็นว่า "จริยศาสตร์เป็นเรื่องที่อยู่ นอกเหนือประสาทสัมผัส"¹⁵ ทั้งนี้ เพราะว่าโลกประกอบด้วยข้อเท็จจริงซึ่งทุกสิ่งเกิดขึ้น คำเน้นไปอย่างที่มีมัน เป็นอยู่ ไม่มีสิ่งที่เรียกว่า "คุณค่า" (value) อยู่ในโลกละ¹⁶ ดังนั้น จึงไม่สมควรที่จะต้องโต้แย้งกันในเรื่องนี้ สำหรับข้อความที่เกี่ยวกับความตายก็ไม่ควรกล่าว เพราะ "ความตายมิใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตของเรา ความตายไม่ใช่ประสบการณ์ที่เราผ่านพบได้ในระหว่างที่ยังมีชีวิตอยู่"¹⁷ ดังนั้น ปัญหาเกี่ยวกับความตาย และรวมไปถึงชีวิตหลังความตายด้วยจึงมิใช่ประเด็นที่จะนำมาถกเถียงกัน เราไม่สามารถรู้ได้ว่าวิญญาณมนุษย์เป็นอมตะหรือไม่หลังจากที่เราตายไปแล้ว เมื่อเราไม่อาจรู้เรื่องเหล่านี้ได้ด้วย

14 Op.cit. p. 151. no. 6.53 "... whenever someone else wanted to say something metaphysical, to demonstrate to him that he had failed to give a meaning to certain signs in his propositions."

15 Ibid. p. 147. no. 6.421 "Ethics is transcendental."

16 Ibid. p. 145. no. 6.41

17 Loc.cit. no. 6.431 "Death is not an event in life : we do not live to experience death."



ประสบการณ์ของเรา คำตอบแน่นอนเหล่านี้จึงไม่มี ในเมื่อไม่มีคำตอบปัญหาเหล่านั้นจึงไม่ใช่ปัญหาที่ควรถาม วิคต์เกนสไตน์เห็นว่าเราจะตั้งคำถามได้ต่อเมื่อเรามีทางที่จะหาคำตอบได้ และคำตอบจะมีได้ต่อเมื่อมีบางอย่างให้กล่าวได้ ถ้าเมื่อใดไม่มีบางอย่างบางอย่างให้กล่าวได้ คำตอบก็ไม่อาจมีตามไปด้วย และคำถามดังกล่าวก็จะหมดไป เพราะไม่มีข้อที่ควรสงสัย ดังนั้น วิธีที่ถูกต้อสำหรับนักปรัชญา คือ พูกรู้ทุกสิ่งที่สามารถพูดได้อย่างกระจ่าง จะเห็นได้ว่า วิคต์เกนสไตน์ต้องการชี้ให้เห็นความเข้าใจผิดบางประการของนักปรัชญาสมัยก่อน ความเข้าใจผิดนี้เกิดจากภาษาที่ใช้ในปรัชญาไม่มีความกระจ่างพอ วิคต์เกนสไตน์ จึงเสนอวิธีการศึกษาขอบเขตของภาษาเพื่อให้เข้าใจขอบเขตของความคิด เพราะภาษาเป็นสิ่งจำกัดความคิด ดังนั้น "ปรัชญา คือ การวิจารณ์ภาษา"¹⁸

ความเชื่อที่ว่าปรัชญาเป็นการวิจารณ์ภาษานี้มีที่มาจากที่เห็นว่ามีขึ้นในสมัยของ วิคต์เกนสไตน์ นักปรัชญาบางท่านในสมัยต้นศตวรรษที่ 20 ก็ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้บ้างแล้ว เช่น จี.อี.มัวร์ (G.E. Moore) และเบอร์ทรันด์ รัสเซลล์ (Bertrand Russell) เป็นกันแต่ วิคต์เกนสไตน์เป็นนักปรัชญาที่เน้นให้เห็นอย่างชัดเจนว่าปรัชญา มีหน้าที่ในการวิจารณ์ภาษาเท่านั้น ทั้งนี้ เพราะว่า "ความคิดซ่อนเร้นอยู่ในภาษา"¹⁹ ภาษาเป็นสิ่งสำคัญในการสื่อความคิด แต่ภาษามีขอบเขตจำกัด กล่าวคือ ภาษาไม่สามารถสะท้อนให้เห็นความคิดที่ซ่อนอยู่ได้อย่างกระจ่าง นักปรัชญาหลายท่านพยายามตอบปัญหาปรัชญาโดยที่ยังไม่เข้าใจปัญหาที่พอ เพราะความหมายของคำที่ใช้ไม่ชัดเจน บางครั้งนักปรัชญาบางท่านคิดว่าเขาอธิบายปัญหาที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง ความจริงปัญหานั้นเป็นปัญหาทางภาษา แต่นักปรัชญาไขว่ไขว่ไป

18 Ibid. p. 37. no. 4.0031 "All philosophy is a 'critique of language'..."

19 Loc.cit. no. 4.002 "Language disguises thought."

ถึงตัวอย่างปัญหาของเซนต์อ็อกัสติน (St. Augustine) ที่ถามว่า "เราสามารถวัดเวลาได้อย่างไร"²⁰ จากประโยคคำถามดังกล่าว เราสามารถตีความได้หลายนัย เช่น นัยแรกปัญหานี้อาจหมายความว่า "เราสามารถวัดเวลาได้อย่างไรในเมื่อเวลาประกอบด้วยอดีต ปัจจุบัน และอนาคต" จากความหมายดังกล่าวทำให้เกิดการถกเถียงกันได้ว่า เราไม่อาจวัดช่วงเวลาในอดีตได้ เพราะอดีตไม่ได้ปรากฏให้เราพบเห็นอยู่ในขณะนี้ และเราก็ไม่อาจวัดเวลาในอนาคตได้เช่นกัน เพราะเวลาในอนาคตยังไม่ถึง นอกจากนั้นถ้าพูดถึงเวลาในปัจจุบันก็เป็นเพียงจุดเท่านั้น เพราะเมื่อเกิดขึ้นแล้วก็กลายเป็นอดีตไป ปัญหานี้จึงดูเหมือนว่าประเด็นจะอยู่ที่ความยากลำบากเกี่ยวกับวิธีการวัดเวลา อีกนัยหนึ่ง ปัญหานี้ อาจตีความหมายเป็นอย่างอื่นได้อีกว่า "เราจะรู้ได้อย่างไรว่าระยะเวลาหนึ่งชั่วโมงในวันนี้จะนานเท่ากับหนึ่งชั่วโมงที่วัดได้เมื่อวานนี้" เมื่อตีความหมายในทำนองนี้ก็อาจถกเถียงกันได้ว่า การวัดความยาวของเวลาในอดีตโดยเทียบกับเวลาในปัจจุบันทำไม่ได้ เพราะเวลาเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตนที่จะนำมาวัดหาความยาวได้ ดังนั้น ปัญหาเรื่องการวัดเวลาจึงดูเหมือนว่าจะไม่มีทางหาข้อยุติได้ แต่เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าที่ไม่อาจหาข้อยุติได้นั้น ไม่เกี่ยวกับข้อเท็จจริง แต่เป็นเพราะปัญหานั้นใช้ภาษากำกวม ทำให้เกิดความเข้าใจผิด ถ้าเราพิจารณาปัญหาค้างกล่าวซ้ำอีกครั้งหนึ่งก็จะเห็นได้ว่า ความยุ่งยากที่เกิดขึ้นนั้นมาจากการคิดว่าระยะเวลาทั้งสองมีความยาวเท่ากันหรือไม่ ความคิดดังกล่าวนี้เกิดขึ้นมาเพราะภาษาที่ใช้ในคำถาม ทำให้เราเข้าใจว่าเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง เพราะเมื่อได้ยินคำว่า "วัด" ก็จะเกิดความติดเชื่อมโยงไปถึงคำว่าเครื่องมือวัดความยาว เท่ากัน สั้นกว่า ยาวกว่า ทำให้เกิดความคิดว่า การวัดเวลาเหมือนกับการวัดพื้นที่ เนื่องจากในการวัดพื้นที่เรามีเครื่องมือมาตรฐานใช้วาง

20 F. Waismann, The Principles of Linguistic Philosophy (London :

Macmillan, c 1965), p. 41

ทาบลงไปทีวัตถุซึ่งเราต้องการวัด เพราะฉะนั้น เราจึงสามารถอ่านระยะความยาวของวัตถุ นั้นจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง ได้ตามมาตราที่บอกไว้บนเครื่องมือ นั้น ถ้าเรายังติดอยู่ว่าการ วัดเวลาต้องเหมือนกับการวัดพื้นที่ และเราไม่สามารถหาเครื่องมือที่จะวางทาบไว้กับช่วงเวลา ได้ ก็จะเกิดสงสัยและตั้งคำถามว่า "เราสามารถวัดเวลาได้อย่างไร" จะเห็นได้ว่าการ แก้นักปัญหานี้กระทำได้ไม่ยากนัก โดยการเปรียบเทียบให้เห็นเครื่องมือที่ใช้ในการวัดเวลากับ เครื่องมือที่ใช้ในการวัดพื้นที่ ซึ่งจะทำให้เราเห็นความแตกต่างของสิ่งทั้งสอง เราต้อง ตระหนักได้ว่าการ เปรียบเทียบระยะเวลานั้นขึ้นอยู่กับสิ่งประจักษ์รูปที่เราสร้างขึ้นมาใช้เป็น อุปรกรณ์ในการวัด ในทางปฏิบัตินั้นเมื่อเราวัดเวลาเราพิจารณาจากการแกว่งของลูกตุ้ม นาฬิกา ในหนึ่งชั่วโมงอัตราการแกว่งของลูกตุ้มจะเท่ากัน เราใช้วิธีการเช่นนี้เป็นมาตรฐาน ในการวัดช่วงเวลาเท่ากัน และเรียกวาระยะเวลาหนึ่งชั่วโมง เพราะฉะนั้น เมื่อเข้าใจ ได้เช่นนี้แล้ว จะเห็นได้ว่าปัญหาที่ถามเกี่ยวกับวิธีการวัดเวลาที่กล่าวมานั้นก็คือการถามว่า "การแกว่งของลูกตุ้มนาฬิกาซึ่งบอกเวลาหนึ่งชั่วโมงมีความยาวเท่ากันหรือไม่" ซึ่งเป็นคำถาม ที่ไม่มีความหมายแต่อย่างใด ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าปัญหาปรัชญาหลายปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีตนั้น มิใช่ปัญหาที่แท้จริง นักปรัชญาไม่ควรพยายามตอบปัญหาเหล่านั้น แต่ควรหาทางยุติปัญหาด้วยการ วิเคราะห์ภาษาที่ใช้ประจำวันให้เห็นว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นมานั้นเกิดจากภาษาที่ใช้ ทำให้เกิด ความเข้าใจผิด ในหนังสือ Tractatus Logico - Philosophicus วิคตอร์ เกนส์ไตน์ จึงพยายามชี้ให้เห็นว่า "การวิจารณ์ภาษา" จะทำให้ความหมายของคำและข้อความต่าง ๆ กระจาง ไม่กำกวม เราก็จะทราบความหมายที่ซ่อนเร้นอยู่ในข้อความเหล่านั้นได้ หนังสือ เล่มนี้ของวิคตอร์ เกนส์ไตน์ จึงต้องการหาขอบเขตของสิ่งที่มีความหมาย ปรัชญาความทัศน์ของเขาจึง เป็นวิธีการช่วยให้บุคคลสามารถพูดแต่สิ่งที่กล่าวได้ และกำหนดได้ว่าสิ่งใดบ้างที่เรา ไม่อาจกล่าวได้ เมื่อนักปรัชญารู้ว่าข้อความที่ตนกล่าวเป็นข้อความที่ไม่มีความหมาย จึงไม่ มีความจำเป็นต้องตอบคำถามนั้นอีกต่อไป

"การวิจารณ์ภาษา" ที่วิคตอร์ เกนส์ไตน์พูดถึงใน Tractatus Logico - Philosophicus เริ่มต้นด้วยการตรวจสอบภาษาประจำวัน และต่อจากนั้นได้เสนอ

สื่อความหมายที่สมบูรณ์ การที่ชื่อต่าง ๆ ปรากฏอยู่รวมกันเป็นระบบในข้อความนั้นเรียกว่า "โครงสร้าง" (structure)²⁷ วิคต์เกนสไตน์ เสนอความคิดว่าข้อความพื้นฐานนี้จะมีความสัมพันธ์กับ "ข้อเท็จจริง" (fact หรือ states of affairs)²⁸ เหตุที่เขาเสนอความคิดเช่นนี้ เพราะเขาคิดขอสสมมุติฐานล่วงหน้าว่าโลกประกอบด้วยข้อเท็จจริง และข้อเท็จจริงเกิดจากความสัมพันธ์เกี่ยวของกันระหว่างวัตถุทั้งหลาย²⁹ ดังนั้น วัตถุจึงเป็นส่วนประกอบที่เล็กที่สุดของโลก³⁰ วิคต์เกนสไตน์เชื่อว่ากระบวนการที่กล่าวต่าง ๆ มาเรียงกันในข้อความก็เหมือนกับวิธีการที่วัตถุทั้งหลายมีความสัมพันธ์ต่อกันในโลกนั่นเอง³¹

เมื่อกล่าวโดยสรุปจึงเห็นได้ว่าเนื่องจากข้อสมมุติฐานที่ตั้งไว้ล่วงหน้าเรื่องโลกประกอบด้วยข้อเท็จจริงนี้เองที่ทำให้วิคต์เกนสไตน์สามารถจำกัดขอบเขตความหมายของข้อความที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงได้ หลักเกณฑ์การตัดสินความหมายของข้อความในภาษาประจำวันจึงขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริง ถ้าข้อความใดสอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่ข้อความนั้นหมายถึง ข้อความนั้นก็จริง ถ้าข้อความใดไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริง ข้อความนั้นก็เป็นที่เท็จ ตัวอย่างเช่น เมื่อเรากล่าวข้อความว่า "ไม้กวาดวางอยู่ที่มุมห้อง" (The broom is in the corner.)

27 Ibid. p. 15. no. 2.15

28 Ibid. p. 59 no. 4.21

29 Ibid. p. 7. no. 2.011 หมายความว่าโลกไม่ได้ประกอบด้วยสิ่งที่อยู่แยกต่างหากจากกัน โลกประกอบด้วย สิ่งที่มีความสัมพันธ์กันหมด แต่สิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นย่อมมีหน้าที่หรือกิจกรรมเฉพาะของตนเอง (เปรียบเทียบกับเรื่อง โมนาคของไลบ์นิซ)

30 Ibid. p. 11. no. 2.021

31 Ibid. p. 15. no. 2.15



"ภาษาเครื่องหมาย" (sign - language)²¹ ที่ถูกต้องตามหลักตรรกวิทยา เพื่อใช้เป็นมาตรฐานตัดสินความหมายของข้อความในภาษาประจำวัน ส่วนเรื่องศาสนาและคุณธรรมอยู่ก่อนท้ายสุดของเรื่อง วิคต์เกนสไตน์กล่าวว่าภาษาประจำวันมีข้อความส่วนหนึ่งที่ซับซ้อน และวิธีแก้ความซับซ้อนของภาษาระทำได้โดยการวิเคราะห์ข้อความที่ใช้ในภาษาประจำวันเหล่านั้นด้วยการแยกข้อความที่ซับซ้อนลงเป็นข้อความย่อย ๆ ที่ไม่ซับซ้อน จนในที่สุดคงเหลือ "ข้อความที่ไม่อาจแยกต่อไปได้อีก คือ ข้อความพื้นฐาน..."²² วิคต์เกนสไตน์ เชื่อว่าข้อความที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงทุกข้อความสามารถวิเคราะห์ด้วยตรรกวิทยาให้สมบูรณ์จนถึงข้อความพื้นฐานได้ทั้งสิ้น ข้อความพื้นฐานประกอบด้วย "ชื่อ" (name)²³ หรือ "คำ" (word)²⁴ สิ่งนี้เป็นส่วนประกอบที่เล็กที่สุดของข้อความ²⁵ เราไม่สามารถวิเคราะห์สิ่งนี้ลงไปได้อีก "ชื่อแต่ละชื่อหมายถึงวัตถุ วัตถุคือ ความหมายของคำ"²⁶ ข้อความพื้นฐานจะประกอบด้วยชื่อ ชื่อเหล่านี้ต้องปรากฏรวมกับชื่ออื่น ๆ โดยมีหลักเกณฑ์ในการรวมกันอย่างมีเหตุผล เพื่อ

003582

21 Wittgenstein, Tractatus Logico - Philosophicus, p. 29.

no.3.325 แต่เนื่องจากเรื่องนี้ไม่เกี่ยวกับหัวข้อวิทยานิพนธ์โดยตรง จึงไม่กล่าวในที่นี้ ผู้สนใจโปรดดู Tractatus Logico - Philosophicus pp. 29 - 35

22 Ibid. p.59. no. 4.21 "The simplest kind of proposition, an elementary proposition..."

23 Loc.cit. no. 4.22

24 Ibid. p. 21. no. 3:14

25 Ibid. p. 23. no. 3.202

26 Loc.cit. no. 3.203 "A name means an object. The object is its meaning."

ตามทัศนะของวิคต์เกนสไตน์ข้อความนี้เป็นข้อความซับซ้อน เพราะไม้กวาด คือ สิ่งประกอบ
ด้วย ก้าม ขนไม้กวาด เชือก ส่วนมุมห้องก็ต้องมีผนังสองด้านมาชนกัน ดังนั้น จึงต้อง
วิเคราะห์ข้อความนี้ด้วยการแยกออกเป็นข้อความย่อยๆ คือ

1. ก้ามไม้กวาดอยู่ที่มุมห้อง (The stick is in the corner.)
2. ขนไม้กวาดผูกติดกับก้ามในลักษณะเช่นนั้น (The brush is attached to the stick in such a way.)

การทดสอบความจริงแท้ของข้อความซับซ้อนทำได้โดยพิจารณาจากข้อความที่ได้แยกไว้
ขั้นแรก ก็ดูว่าก้ามไม้กวาดวางอยู่ที่มุมห้องจริงหรือไม่ ขั้นต่อไปก็ดูว่าขนไม้กวาดผูกติดกับก้าม
ไม้กวาดหรือไม่ ถ้าพิสูจน์ด้วยข้อเท็จจริงได้ว่า มีก้ามไม้กวาดวางอยู่ที่มุมห้องจริง และมี
ขนไม้กวาดผูกติดกับก้ามจริง ข้อความที่กล่าวว่า "ไม้กวาดวางอยู่ที่มุมห้อง" ก็เป็นจริง
ถ้าไม่มีก้ามไม้กวาด และไม่มีขนไม้กวาดผูกติดกับก้ามในลักษณะดังกล่าว ข้อความนี้ก็เท็จ

สรุปได้ว่าวิคต์เกนสไตน์ถือว่าถ้าเราคิดสิ่งใดก็ต้องคิดอย่างกระจ่าง เมื่อคิดได้
กระจ่างก็สามารถกล่าวเป็นคำพูดได้ ถ้าเราไม่สามารถคิดได้กระจ่าง ก็ไม่ควรพูดสิ่งนั้น
"สิ่งใดที่เราไม่สามารถกล่าวได้ เราต้องนิ่งเสีย"³² ดังนั้น วิธีที่ถูกต้องสำหรับนักปรัชญา
คือ พูดแต่สิ่งที่สามารถพูดได้อย่างกระจ่าง แต่มีอยู่สิ่งหนึ่งที่วิคต์เกนสไตน์เชื่อว่ามนุษย์ไม่
สามารถคิดได้กระจ่าง และไม่สามารถศึกษาวิเคราะห์ได้ สิ่งนี้คือ สิ่งที่วิคต์เกนสไตน์
เรียกว่า "สิ่งลึกลับ" (mystical)³³ ซึ่งมนุษย์จะรู้หรือเข้าใจได้ก็เมื่อสิ่งนั้นแสดง

32 Ibid. p. 151. no. 7 "What we cannot speak about we must pass over in silence."

33 Loc. cit. no. 6.522

ตัวให้ปรากฏแก่เราเอง³⁴ ปัญหาที่ว่านี้ได้แก่เรื่อง ศาสนา และปัญหาเกี่ยวกับชีวิต ความสงสัยที่เกี่ยวกับการมีอยู่ของพระเจ้าก็ตี หรือปัญหาเกี่ยวกับต้นกำเนิดของชีวิต จะไม่มีทางวิเคราะห์ได้อย่างสมบูรณ์ สำหรับปัญหาแรกนั้น วิคต์เกนสไตน์ มีความเห็นว่า "พระเจ้าจะไม่แสดงพระองค์ให้ปรากฏในโลกนี้"³⁵ ส่วนปัญหาเกี่ยวกับต้นกำเนิดของชีวิตนั้น ในปัจจุบันก็ยังเป็นปัญหาอยู่ เพราะว่าความคิดที่เชื่อว่ามนุษย์มีต้นกำเนิดในตระกูลที่ใกล้เคียงกับตระกูลของลิงนั้น เป็นเพียงข้อสมมุติฐานอย่างหนึ่งเท่านั้น การที่คนส่วนมากยอมรับข้อสมมุติฐานนี้ เพราะว่า เป็นข้อสมมุติฐานที่มีหลักฐานสนับสนุนดีกว่าข้อสมมุติฐานอื่น ๆ

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าวิคต์เกนสไตน์ กำหนดขอบเขตความคิดของมนุษย์ไว้เฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงเท่านั้น ความพยายามของวิคต์เกนสไตน์ในเรื่องนี้ทำให้มีกฎเกณฑ์กำหนดว่าสิ่งใดที่เราคิดได้ และเมื่อรู้ว่าสิ่งใดคิดได้แล้ว เราก็จะรู้ต่อไปได้ทันทีว่าสิ่งใดคิดไม่ได้ และสิ่งที่คิดไม่ได้วิคต์เกนสไตน์ได้จัดไว้ให้อยู่ในประเภท "สิ่งลึกลับ" เมื่อเป็นเช่นนี้วิคต์เกนสไตน์ จึงเชื่อว่าปัญหาส่วนมากที่มีอยู่แล้วจะยุติลงได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ในหนังสือ Tractatus Logico - Philosophicus คั้งนั้น จึงไม่มีความจำเป็นต้องโต้แย้งกันอีกต่อไปในเรื่องปรัชญา

ศูนย์จิตยทรรพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

34 การที่วิคต์เกนสไตน์พูดถึงเรื่องนี้เท่ากับเขายอมรับ "ความลึกลับ" ของจักรวาล ซึ่งมีนักวิจารณ์บางท่านเห็นว่าเป็นความคิดทางศาสนาที่วิคต์เกนสไตน์ต้องการอธิบายเรื่องพระเจ้า

35 Op. cit. p. 149. no. 6.432 "God does not reveal himself in the world."